

حج، سلوک قرآنی، ہمکرای اسلامی و حمایت از فلسطین مظلوم

۳۱

ماہنامہ فرهنگی

چراغِ راه

اردیبهشت ۱۴۰۳ ه.ش، ذی القعدہ ۱۴۴۶ ه.ق

در این شماره می خوانید:

- از بالا سر نمی رفتند | ۲
- دو نکته در باره حج | ۳
- فلسفه ولادت امام علی در کعبه | ۴
- غصه فردا | ۵
- دعا، نشانه عنایت ویژه خدا به انسان | ۶
- شیرِ حق | ۷
- چرا هر روز زیارت عاشورا؟ | ۸
- تاریخچه شهر نجف | ۹
- محل احرام حج تمتع | ۱۱

حوزه نمایندگی ولی فقیہ در امور حج و زیارت
معاونت فرهنگی
مدیریت امور آموزشی و فرهنگی

از بالا سر نمی رفتند

در جریان تشرّف امام به حرم حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام هیچگاه دیده نشد از بالای سر حضرت امیر علیه السلام بگذرند، چه رسد به اینکه توقف کنند. رعایت همیشگی این روش، ضمن اینکه نمودار کامل ایمان و احترام وی به حریم مقام ولایت بود، اهل نظر و معنی را متوجه نکته ای ظریف می کرد. چرا که طبق یکی از احتمالات و نقل های چهارگانه، بالای سر حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام محل دفن سر بریده امام حسین علیه السلام است؛ همین احتمال کافی است که عارفان پاکباخته حقیقت، پای خود را روی چنین مکانی که محتمل است مدفن سر مطهر سیدالشهدا باشد نگذارند.

حجت الاسلام رحیمیان، در سایه آفتاب، ص ۳۸.

حج در بیانات مقام معظم رهبری

دو نکته در باره حج

حج یک فریضه‌ی چندلایه و چندبُعدی و پُر مضمونی است؛ هم جنبه‌ی معنوی آن، هم جنبه‌ی مادی آن دارای ابعاد گوناگون است، لکن به نظر این حقیر دو نکته در حج جزو نکات برجسته‌ی حج است که یک نکته مربوط می‌شود به درون انسان، باطن انسان، روح انسان - که تولیدکننده‌ی علم و معرفت و عزم است - یک نکته هم مربوط می‌شود به زندگی اجتماعی...

آن نکته‌ای که مربوط به درون انسان و باطن انسان و تربیت انسان و پرورش عزم و اراده‌ی صحیح در انسان است، عبارت است از مسئله‌ی «ذکر». در حج، ذکر یک عنصر بسیار مهمّی است. شما نگاه کنید از اوّل تا آخر حج، از احرام و مقدّمات احرام تا انجام عمره، بعد احرام حج، بعد وقوف و بقیّه‌ی اعمال حج، سر تا پا متضمّن ذکر و یاد خدا است. لذا در قرآن کریم در موارد متعدّدی در همین زمینه‌ی حج، امر به ذکر شده است؛ همین آیاتی که تلاوت کردند، و از جمله‌ی این آیات: «فَإِذَا أَفَضْتُمْ مِنْ عَرَفَاتٍ فَاذْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ»، «وَ اذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَعْدُودَاتٍ»، «فَاذْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ»، «فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافٍ»؛ همه‌اش ذکر؛ سر تا پا؛ چه در طواف، چه در سعی، چه در نماز طواف، چه در وقوف عرفات، چه در مشعر، چه در اعمال منی. سر تا پای حج ذکر است، توجّه به خدا است. این ذکر، منشأ زندگی است؛ مهمّش این است...

اما آنچه مربوط به محیط اجتماعی است، مسئله‌ی «وحدت» است، مسئله‌ی یکپارچگی است، مسئله‌ی یکی دیدن است، مسئله‌ی ارتباط با آحاد مسلمان است؛ این مسئله‌ی خیلی مهمّی است.

بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار کارگزاران حج، ۱۴۰۳/۰۲/۱۷

فلسفه ولادت امام علی در کعبه

یکی از اسرار ذکر شده در باره فلسفه ولادت امیرالمومنین علی علیه السلام در کعبه شاید این جهت باشد که: مسلمین که پنج بار به هنگام نماز به کعبه رو می کنند، به امام علی علیه السلام توجه نمایند که مظهر و تجلی اسماء حسناى الهی است و توجه به ایشان، اسوه قراردادن مسلک و رفتار او در زندگی فردی و اجتماعی است. و امامت امامان معصوم و در رأس آنها امیرمؤمنان را هرگز از یاد نبرند.

غصه فردا

یک عمر غصه فردا و فرداها را خورده ایم. روایت دارد خداوند تبارک و تعالی می فرماید: بنده من! من عمل فردا را از تو نخواستم، تو روزی فردا را از من می خواهی؟!

خدا به ما نفرمود نماز فردا را امروز بخوانیم، پس ما چرا روزی فردا را از خدا می خواهیم؟

احسن الحدیث، آیت الله مجتهدی تهرانی، ص ۲۸۵

دعا، نشانه عنایت ویژه خدا به انسان

مسلم است که هر کس با خدا سخن می‌گوید، ابتدا خدا به او چنان اجازه‌ای داده و چنین شوق و ذوقی در او ایجاد کرده است. به عبارت دیگر، ابتدا او ما را یاد کرده است که ما به یاد او افتاده‌ایم! در دعای افتتاح آمده است:

« اَللّٰهُمَّ اَذِنْتَ لِيْ فِيْ دُعَائِكَ وَ مَسْأَلَتِكَ ... »؛

خدایا! این تو بودی که به من اجازه دعا و درخواست دادی... ای خدا! چه بسیار گرفتاری‌ها که گشایش بخشیدی و اندوه‌هایی که برطرف نمودی و لغزش‌هایی که چشم پوشیدی و مهر و رحمتت که بر من گستردی و زنجیرهای بلا که از هم باز کردی.

دعا در مکتب اهل بیت، حسن قدوسی زاده، ص ۴۱

گلستان نظم و نثر

شیرِ حق

این حریم کیست کآرد بر دَرَش روح الامین
مدحِ دیگر هر دم از درگاهِ رَبِّ العالمین
این حریم کیست کاید وصف او چون در زبان
آفرین از جان برآید بلکه از جان آفرین
شیرِ حق، شمشیرِ احمد، شَحنه دین، شاه کل
خسرو تخت نجف، حیدر امیرالمؤمنین
قُبَّه اش را در زمین بینند اهل آسمان
آن چنان کز آسمان، خورشید بر روی زمین
در زمین تا ریخت بَنّا، طرح این عالی بَنّا
آسمان از حسرت او گشت خاکسترنشین
کی به کامِ خویشتن بیند جمالِ آفتاب
صبح یکدم دیرتر بر در گَهَش ساید جبین
وَرْد خُدامِ دَرَش این است در وقت طواف
خیر مقدم چرخ اعظم، مرحبا عرش برین
روضه اش جان نجف باشد، نجف جان جهان
جسم شد جانِ جهان از قدرت جان آفرین
مور در خاک نجف گر تربیت یابد دَمی
می شود همچون سلیمان، صاحب تاج و نگین
این همایون بُقعهِ را زین بیش نتوانم ستود
مُشتَبَه شد این که این عرش است یا عرش زمین
این فَلک را زیر پا کرد آن مَلک را زبردست
شاه باید آن چنان و تخت باید اینچنین
باشد ار مثلش نباشد جز رسولِ هاشمی
باشد ار فوقش نباشد جز اِلَه العالمین

میرزا طوفان تهرانی

مشق عشق

چرا هر روز زیارت عاشورا؟

«سرّ این که سفارش کرده اند هر روز زیارت عاشورا بخوانید و نسبت به اهل بیت (علیهم السلام) تویی داشته و بر آنان صلوات بفرستید و از دشمنانشان تبرّی بجوئید، برای آن است که طرز فکر معاندان ایشان منفور شود و گرنه هم اکنون سخن از معاویه و یزید نیست تا آنها را لعنت کنیم. نام و یاد آنها رخت بربسته و قبرشان نیز زباله دانی بیش نیست، الآن سخن از فکر و راه یزید و یزیدیان عصر است.»

آیت الله جوادی آملی، حماسه و عرفان ص ۳۱۱

تاریخچه شهر نجف

شهر نجف که هم اکنون به شهر کوفه متصل شده است، از زمان طوفان نوح سرزمین بلندی بوده که آب آن را فرامی گرفت. نجف مخفف «نی جَف» است: یعنی دریا خشک شد. در قرون گذشته به نجف «مشهد امیرالمؤمنین» یا «مشهد علی» هم می گفتند. نام این سرزمین «غری» هم بوده و به ساکنان یا اهل آنجا «غروی» گفته می شود. طبق روایات، نجف مهبط اولیای خدا، خانه هجرت انبیا و محل قرار کشتی نوح علیه السلام بوده و ابراهیم خلیل علیه السلام در این سرزمین زیسته است.

بدن مطهر امام علی علیه السلام در سال ۴۰ ه. ق در این محل به خاک سپرده شد و محل دفن آن حضرت به مدت

۹۰ سال مخفی بود و تنها عده خاصی از یاران و اصحاب ائمه نسبت به آن آگاهی داشتند تا اینکه در سال ۱۳۵ق، امام صادق علیه السلام، محل دفن امام علی علیه السلام را آشکار کرد و نجف محلی برای زیارت دوستداران اهل بیت علیهم السلام شد.

در سال ۱۷۰ق هارون عباسی دستور ساخت مرقد امام علی را صادر کرد و به سبب رفع برخی موانع، شیعیان در آن دوره نسبت به زیارت مرقد امام علی اهتمام بیشتری داشتند. پس از آن، ساخت و ساز در اطراف مرقد امام علی آغاز شد و تعدادی از شیعیان در آن ناحیه ساکن شدند، سپس شهر گسترش یافت و سکونت شیعیان در آن ادامه داشت تا جایی که در قرن چهارم هجری قمری، علاوه بر سایر شیعیان، ۱۹۰۰ نفر از سادات علوی در این شهر ساکن شده بودند. در سال ۳۷۰ق عضدالدوله دیلمی تعدادی از مهندسان و معماران را در نجف گردآورد و از آنان خواست تا شهری جدید تأسیس کنند.

شیخ طوسی در اواسط قرن پنجم قمری بغداد را ترک و به نجف هجرت کرد. پس از هجرت شیخ طوسی به نجف، این شهر به مرکز علمی برای فقیهان شیعه تبدیل شد؛ اگر چه قبل از شیخ طوسی نیز تعدادی از عالمان شیعه، زندگی در نجف را انتخاب می کردند. در عصر صفوی، شاه اسماعیل و شاه طهماسب، برای حل مشکل آب شهر نجف، نهرهایی حفر کردند و آب فرات را به شهر منتقل ساختند. در عصر قاجار و در سال ۱۲۱۷ق، برای پیشگیری از حملات وهابیان، دیواری محکم پیرامون شهر ساخته شد. این دیوار تا سال ۱۳۸۵ق وجود داشت.

محل احرام حج تمتع

۱. بنا بر احتیاط واجب، مکه قدیم است؛ آیات عظام: بهجت، تبریزی، خویی، صافی.
۲. شهر مکه است! هر جا باشد! گرچه در محله های تازه ساز؛ آیات عظام: امام خمینی، جوادی، خامنه ای، زنجانی، فاضل، گلپایگانی، نوری. ولی در مناطقی که جزو حرم نیست، احرام، (بنا بر احتیاط واجب آیت الله مکارم)؛ صحیح نیست؛ آیات عظام: سبحانی، سیستانی، وحید.